

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
КАФЕДРА ПОЛІТИЧНИХ НАУК І ПРАВА
ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ «POLITICUS»

**ШОСТА ВСЕУКРАЇНСЬКА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

**СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА:
ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ТА ШЛЯХИ
МОБІЛІЗАЦІЇ РЕСУРСІВ**

23 квітня 2021 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2021

Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(№ 11 від 29 квітня 2021 року)

Організаційний комітет конференції:

Наумкіна С. М. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Гедікова Н. П. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Долженков О. О. – доктор політичних наук, доцент, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Музиченко Г. В. – доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Ростецька С. І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Проноза І. І. – кандидат політичних наук, старший викладач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів : матеріали Шостої Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 23 квітня 2021 року. Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціально-політичних досліджень «Politicus», 2021. 68 с.

ISBN 978-966-992-541-1

УДК 321(477)(063)

Сучасність диктує постійне формування нових тенденцій в розвитку політичного лідерства, тому що національні лідери не можуть ігнорувати глобальні проблеми. Вони повинні розглядати свою внутрішню політику як складову частину загальносвітового, глобального процесу. Крім того, в кожній країні існує своя система підготовки кадрів, з яких виростають лідери. Ця система пов'язана з цілями і характером завдань, що стоять перед політичною системою суспільства, а також з цінностями політичної ідеології.

Література:

1. Класики політичної думки від Платона до Макса Вебера: Пер. з нім. Київ : Тандем, 2002. 160 с.
2. Нерубаская А. А. Сравнительный анализ некоторых характеристик личности. *Перспективи*. 2015. № 3. С. 89–95.
3. Романовський О. Г., Гура Т. В. Теорія і практика формування лідера: навчальний посібник. Харків, 2017. 28 с.
4. *Journal of Process Management – New Technologies, Internationala.* – Vol. 3, No. 2, 2015, Pp. 30–36.

Гедікова Н. П.,

доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна

БЕЗПЕКА УКРАЇНИ І ЄВРОПИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Основною небезпекою для України починаючи з 2014 року стало посягання на державний суверенітет і територіальну цілісність з боку Російської Федерації та посилення концентрації її військових сил навколо українських кордонів, а з початку 2021 року системна та наймасштабніша за останні роки ескалація

ситуації Росією та нарощування присутності і активізація її військ на українсько-російському кордоні та в анексованій Автономній Республіці Крим і місті Севастополь. Останні події стали реальною загрозою можливих широкомасштабних російських військових дій проти України.

Аналізуючи ситуацію зазначимо, що немає однозначної відповіді щодо визначення причин ескалації російсько-українського конфлікту. Одні з основних полягають у тому, що Росія використовує загострення військової ситуації як інструмент для тиску на українське керівництво у переговорному процесі з подальшим привласненням собі права вирішувати долю України; впливу на західні країни і особливо на США, яка з приходом на пост президента Д. Байдена стала більш опозиційною по відношенню до Росії, з метою як можна максимально зупинити санкції та послабити позиції США у світі; для вирішення власних внутрішніх проблем, пов'язаних з складною економічною ситуацією в Росії, спадом в соціальній політиці, загальним зниженням рівня довіри росіян до органів влади, довіри до В. Путіна.

Цілком очевидно, що російська військова агресія є загрозою не тільки для безпеки України, але й загрозою краху системи безпеки в Європі. Відповідно, такі дії російського керівництва стурбували не тільки Україну, але й Вашингтон, країни Західної і Центральної Європи, євразійські країни, міжнародні організації і викликали з їх боку негайну реакцію. Зокрема, США зайняли принципіальну позицію у цьому питанні.

Г. Кіссинджер у своїй відомій книзі «Дипломатія» зазначив: «Як показує історія, майже кожного століття на світовій арені з'являється чергова могутня і дуже амбітна країна, що своїм впливом істотно змінює систему міжнародних відносин» [1, с. 9]. Історія перебігу політичних подій у світі свідчить, що певні авторитетні країни (Англія, Франція, Німеччина, Росія, Японія, Китай та ін.) у ті або інші її періоди прагнули наділити себе місією ключового гравця на міжнародній арені і реформувати систему міжнародних відносин в рамках своїх інтересів і потреб. Зокрема, Росія протягом майже всієї своєї історії намагалася кинути виклик світовому порядку і отримати статус «універсальної імперії».

Дії сучасної Росії на міжнародній арені свідчать про посилення її великодержавних, імперських і експансіоністських амбіцій, прагнення розподілити світ на сфери впливу, претендування на світове панування. Вона бачить своє майбутнє у відновленні імперії шляхом територіально-політичної експансії, а також шляхом встановлення морського контролю над береговою лінією Чорного і Азовського морів. На пострадянському просторі її об'єктами такої експансії стали території Південної Осетії, Абхазії, Придністров'я, Нагорного Карабаху, Автономної Республіки Крим. Зокрема, німецький експерт А. Штайгіс так обгрунтував наслідки цих дій для самої Росії: «У Європі Росія за минулі роки завдяки т. зв. «затяжним конфліктам» в Нагорному Карабасі, Придністров'ї, Грузії і, особливо, в Україні створила собі імідж країни, яка має потенціал ескалації, але в той же час хитається між панівною автократією і західної ліберальної ідеєю» [2, с. 26]. Зауважимо, що з моменту висловлення А. Штайгісом цієї думки пройшло більше двох років і наразі Росія за свою формою політичного режиму усе більше тяжіє до панівної автократії.

Задача знищення суверенної української держави з моменту її незалежності у сучасному періоді новітньої історії ніколи не сходила з політичної арени Російської Федерації. Росія розглядає Україну як засіб відновлення статусу могутньої імперської держави за рахунок подальшого привласнення її історії і оволодіння її ресурсами.

Як відомо, результатом проведення агресивної політики Росії по відношенню до України стало: анексія АР Крим і міста Севастополь, ескалація ситуації Росією на територіях, які тимчасово не підконтрольні українській владі, блокування Мінських домовленостей, постійний тиск на українське керівництво щодо імплементації російського сценарію вирішення конфлікту на Донбасі, встановлення морського контролю над береговою лінією Чорного і Азовського морів і погроза широкомасштабного вторгнення російських військ на територію України, дискредитація України і формування образу зовнішнього ворога не тільки в середині своєї держави, але й серед європейських країн за рахунок подачі недостовірної інформації та інші інструменти маніпуляції держави-агресора. Усе це свідчить

про її прагнення дестабілізувати соціально-політичну ситуацію в Україні, створити умови економічної блокади, продовжити розпалювання ворожнечі між різними групами українського населення, залякати Київ і, таким чином, підвести нашу державу до капітуляції з подальшим позбавленням України суб'єктності, встановленням протекторату і повного підпорядкування Києва Москві. Офіційна позиція Росії по відношенню до України, по-перше, це не анексія певних частин її території, а вся її територія, по-друге, покарання України за обраний політичний курс, який не відповідає інтересам держави-агресора.

Наразі в умовах російсько-українського конфлікту Україна має як слабкі, так сильні сторони.

Серед слабких сторін є, по-перше, невдалі дії нині діючого українського керівництва у внутрішній і зовнішній політиці. Зокрема, український військовий експерт О. Жданов зазначив: «Допоки Україна відкрито не визнає Росію стороною конфлікту та не зніме з неї псевдороль миротворця, то війна триватиме вічно. Коло замикається, а інформаційна війна триває» [3]. По-друге, воєнна доктрина України в питанні планування дій є набагато слабкішою, ніж у США і Росії. Її мета повинна бути не політична, а військова і у відповідності до неї військові повинні виконувати поставлені завдання.

Серед сильних сторін України є наступні: по-перше, в Україні є союзники у світі, у Росії їх немає. У питанні розв'язання російсько-українського конфлікту В. Путін сподівався на підтримку Франції і Німеччини, але не отримав її, більше того лідери цих країн жорстко поставили питання щодо збереження суверенітету та територіальної цілісності України, виконання Мінських і Нормандських рішень та врегулювання двосторонніх відносин політико-дипломатичним шляхом. По-друге, Україна має стратегічних партнерів, які надають всебічну підтримку, включаючи і військову. Традиційними партнерами для України є США і Європейський Союз та окремі країни-члени. Безпрецедентним є те, що Україна вперше за усі роки своєї незалежності отримала от європейських партнерів велику допомогу, це дає для нашої держави великі можливості щодо забезпечення національної безпеки. По-третє, українське суспільство ніколи не погодиться зі зрадою своїх інтересів.

Водночас, ситуація, яка склалася навколо України сьогодні, свідчить про те, що ризики безпеки зберігаються. Нагадаємо, що передислокація російських військ у 2014 році нібито в інтересах безпеки Росії привела до анексії АР Крим і міста Севастополь.

Одна з головних умов забезпечення безпеки України полягає у тому, що їй треба мати свій план дій, показати як саме діяти у вирішенні цього конфлікту та будувати стратегічні плани своїх дій зі стратегічними партнерами. Як свідчить історія, Росія схильючи Україну до об'єднання ніколи не розглядала її як рівного партнера.

Україні з метою забезпечення своєї безпеки необхідно боротися не тільки з зовнішнім ворогом, але і з внутрішнім ворогом в інформаційному просторі, продовжити свої реформи, боротьбу з корупцією, розбудову демократичних інститутів держави і вдосконалення ефективної системи державного управління. Саме високий рівень конкурентоспроможності і успішний розвиток України може стати початком кінця Росії.

Підсумовуючи зазначимо, що розв'язання проблеми війни між Росією і Україною це складне світове завдання сучасних політичних відносин. Західні країни і міжнародні організації підтримують Україну у захисті її суверенітету та територіальної цілісності. Захист суверенітету України стає колективним заходом західних країн.

Глобальні зміни в міжнародних відносинах, які відбуваються в сучасному світі, переважно обумовлені політичними конфронтаціями між розвинутими державами, визначили вектори формування мультиполярного світу, демонструють зростання рівня глобальних загроз і нестабільності та початок нової хвилі «холодної війни». Відтак, питання безпеки в умовах російської агресії є головним не тільки для Чорноморського регіону, але й для всіх країн світу.

Література:

1. Кіссинджер Г. Дипломатія / пер. з англ. М. Гоцацюка, В. Горбатька. Київ : Вид. група КМ-БУКС, 2020. 864 с.

2. Штайгис А. Только сильный Запад сможет предотвратить дальнейшую экспансию России и вступит с РФ в конструктивный диалог. *Российско-украинский конфликт. Перспективы и*

параметры миротворческой миссии ООН на Донбассе. Киев, 2018. С. 24–28.

3. Загроза чи залякування: що відбувається на кордоні України з РФ. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/04/02/statija/polityka/zahroza-chy-zalyakuvannya-vidbuvayetsya-kordoni-ukrayiny-rf>

Грушко І. І.,
аспірантка кафедри національної безпеки
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ГНУЧКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ У БЕЗПЕКОВІЙ СФЕРІ ЄС: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Аналіз теоретичних підходів до аналізу концепту безпеки в інтеграційних процесах європейських країн демонструє варіативність тлумачень та трактувань з позицій дотримання логіки саме національної безпеки. Разом з цим, сучасна система світових взаємодій характеризується фактичною відсутністю чітких механізмів регулювання міжнародної безпеки з позицій ефективного глобального управління.

Одним з основоположних положень теорії регіональної інтеграції є необхідність розкриття особливостей регіону не лише в якості територіального утворення, але і як функціональної структури. Так, більшістю науковців регіоналізм розглядається як упорядкована, багатостороння та контрольована державами взаємозалежність усередині регіонального простору, що виражається в різноманітних конкретних регіональних проектах і відповідних їм інституціях

Методологічні засади вивчення концепту безпеки інтеграційних процесів базуються на двох парадигмах діяльності. Перша парадигма отримала назву «опора на власні сили», передбачає прагнення до інституціональної та фінансової автономії у питаннях оборони і миротворчої діяльності [1, с.82]. Парадигма домінувала на першому етапі інтеграційної побудови Європейсь-